

Vegagerðin
Magnús Björnsson
Búðareyri 11
730 Reyðarfjörður

2006110064
7300; 9310

Reykjavík, 2. febrúar 2007

Efni: Norðfjarðarvegur um Hólmaháls. Ákvörðun um matsskyldu.

Vísað er til erindis Vegagerðarinnar dags. 17. nóvember 2006 þar sem Skipulagsstofnun er tilkynnt um nýlagningu Norðfjarðarvegar, á um 5,1 km kafla, um Hólmaháls samkvæmt 6. gr. laga um mat á umhverfisáhrifum nr. 106/2000 m.s.b. og lið 10 c í 2. viðauka laganna.

Skipulagsstofnun leitaði álits Fjarðabyggðar, Fornleifaverndar ríkisins, Heilbrigðiseftirlits Austurlands og Umhverfisstofnunar.

Umsagnir bárust frá Fjarðabyggð með bréfi dags. 25. janúar 2007, Fornleifavernd ríkisins með bréfi dags. 19. desember 2006, Heilbrigðiseftirliti Austurlands með bréfi dags. 10. janúar 2007 og Umhverfisstofnun með bréfi dags. 9. janúar 2007. Frekari upplýsingar bárust frá Vegagerðinni með tölvupóstum dags. 27. desember 2006 og 12. og 22. janúar 2007.

FRAMLÖGÐ GÖGN FRAMKVÆMDARAÐILA

Fyrirhugað framkvæmd. Fyrirhugað er að breyta Norðfjarðarvegi á um 5,1 km löngum kafla við bæinn Hólma í Reyðarfirði og um 1 km inn fyrir Bólklett á Hólmaströnd. Í skýrslunni eru bornir saman tveir kostir og efri leiðin valkostur Vegagerðarinnar. Vegkaflinn er að mestu utan núverandi vegstæðis. Framkvæmdin er hluti af endurbyggingu Norðfjarðarvegar á milli Reyðarfjarðar og Eskifjarðar. Endurbætur lúta að því að minnka halla, breikka veginn og auka umferðaröryggi. Hólmanes, sem hluti vegarins liggur um, er friðlýst sem fólkvangur og að hluta sem friðland. Gerður verður áningastaður á Hólmahálsi og útskot verður gert innan við Bólklett í Eskifirði. Það er mat Vegagerðarinnar að framkvæmdin hafi lítil neikvæð áhrif en hafi jákvæð áhrif á umferðaröryggi og samfélag. Gert er ráð fyrir að framkvæmdir taki um það bil ár.

Efnistaka og frágangur. Í framlögðum gögnum framkvæmdaraðila kemur fram að áætlað sé að um 321.000 m³ af efni þurfi í verkið. Alls fáist um 296.000 m³ úr skeringum en 25.000 m³ úr námu ofan vegar við Hólma. Áður en efnistaka á nýju svæði í námunni hefjist, verði lífrænn jarðvegur fjarlægður og geymdur til að nota við frágang yfirborðs í lok efnistöku. Í útboðsgögnum verði greint frá hvernig haga skuli frágangi náma, vegkanta, fyllinga og skeringa.

Núverandi vegur frá bænum Hólmum að Illukeldu verði fjarlægður. Reynt verði að haga framkvæmdum þannig að sem minnst rask verði á gróðri og jarðvegi og að skeringar verði ekki hafðar opnar lengur en nauðsyn krefji. Efnistaka og frágangur verði í samráði við landeigendur og Umhverfisstofnun.

Áhrif á samgöngur og umferðaröryggi. Í framlögðum gögnum framkvæmdaraðila kemur fram að Norðfjarðarvegur sé mjór, liggi fyrir Hólmaháls í krappri blindbeygju og á honum séu nokkrar blindhæðir og -beygjur. Með nýjum vegi verði samgöngur öruggari því vegurinn verði breiðari og hæðarlega og sjónlengdir betri. Til að bæta umferðaröryggi verði vegrið sett á neðri vegkant þar sem fyllingar séu hæstar og brattastar.

Áhrif á núverandi landnotkun. Í framlögðum gögnum framkvæmdaraðila kemur fram að Hólmanes milli Eskifjarðar og Reyðarfjarðar sé friðlýst. Verndargildi þess sé talið mikið vegna fjölbreytilegs náttúrufars, fegurðar og útivistarmöguleika sem þar séu. Mannvirkjagerð og jarðrask sé bannað á svæðinu skv. reglum friðlýsingar og séu undanþágur frá því háðar leyfi Umhverfisstofnunar. Framkvæmdin muni ekki hafa mikil áhrif á verndargildi svæðisins. Ekki sé talið að vegurinn muni rýra útivistargildi svæðisins mikið þó svo að bílaumferð muni væntanlega sjást og heyrast meira en nú er neðan af láglandi friðlýsta svæðisins. Með tilkomu vegarins muni aðgengi fólks að svæðinu batna og einnig verði af veginum gott útsýni yfir svæðið. Við framkvæmdina verði reynt að takmarka allt rask eins og hægt er, sérstaklega á friðlýsta svæðinu og verði haft samráð við Umhverfisstofnun og Fjarðabyggð í því sambandi.

Áhrif á landslag og jarðmyndanir. Í framlögðum gögnum framkvæmdaraðila kemur fram að umræddur hluti Norðfjarðarvegar liggi undir rótum fjalllendis. Framkvæmdasvæðið sé víðsvegar skriðurunnið og liggi um hamra og Klapparholt. Núverandi vegur falli nokkuð vel að landinu. Vegurinn liggi á stórum kafla innan friðlýsts svæðis. Áhrif á landslag séu einna helstu neikvæðu áhrif framkvæmdarinnar að því leyti að ásýnd lands muni breytast. Breytt veglína fyrir Hólmaháls muni hafa sjónræn áhrif í för með sér en muni væntanlega sjást álfka mikið og núverandi vegur, líklegt sé að rask og skeringar í bröttum brekkum upp af Leiðarhöfða og Leiðarhöfðavík yrðu meira áberandi en núverandi vegur. Eskifjarðarmegin verði skeringar og fyllingar nokkuð áberandi. Talsverð bergskering verði þar sem vegurinn liggi hæst um Hólmahálsinn. Vegurinn muni falla nokkuð vel að landslagi. Ekki séu þekktar jarðmyndanir eða landslagsgerðir sem njóti sérstakrar verndar, samkvæmt lögum um náttúruvernd.

Áhrif á gróður og dýralíf. Í framlögðum gögnum framkvæmdaraðila kemur fram að frá bænum Hólmum og norður yfir Hólmaháls liggur veglína að mestu um slitrótt mólendi og mosagróður. Ekki hafi fundist á svæðinu plöntutegundir sem eru friðlýstar eða á valista.

Í framlögðum gögnum framkvæmdaraðila kemur fram að ný veglína sé ekki talin hafa meiri áhrif á hreindýr á svæðinu en núverandi vegur. Miðað við reynslu af hagagöngu og atferli dýranna gagnvart umferð bendi ýmislegt til þess að þau venjist henni að ákveðnu marki. Nokkrir árekstrar ökutækja við hreindýr hafi verið á svæðinu. Líkur séu á að dýrin muni sækja í nýgræðing í vegköntum með tilheyrandi slyshættu og hafi Náttúrustofa Austurlands bent á að kanna þyrfti hvort finna megi plöntur sem hreindýr sæki ekki í. Framkvæmdin geti haft tímabundin áhrif á fugla á framkvæmdatíma en til að lágmarka þau verði klapparsprengingum haldið í lágmarki á varptíma í maí og júní.

Áhrif á menningarminjar. Í framlögðum gögnum framkvæmdaraðila kemur fram að samkvæmt

könnun Minjavarðar Austurlands sé ekki vitað um minjar sem gætu verið í hættu á framkvæmdasvæðinu. Utan við framkvæmdasvæðið hafi fundist 5 minjar, garður, hlöðutóft, Ból, Baulhús og Völvuleiði. Ef í ljós komi fornleifar við framkvæmdina muni Vegagerðin hafa samband við Minjavörð Austurlands og leita umsagnar hans um aðgerðir. Í útboðsgögnum verði lögð áhersla á að raska ekki landi utan framkvæmdasvæðisins.

Samræmi við skipulagsáætlanir. Í framlögðum gögnum framkvæmdaraðila kemur fram að í Aðalskipulagi Reyðarfjarðar 1990-2010 sé gert ráð fyrir að færa veglínu Norðfjarðarvegur neðar, á svipaðar slóðir og Vegagerðin áformar að leggja veginn. Efnistaka ofan Hólma sé á gildandi skipulagi. Verið sé að vinna að nýju aðalskipulagi fyrir Fjarðabyggð og verði þar tekið tillit til þeirrar leiðar sem farin verði um Hólmaháls.

ÁLIT UMSAGNARAÐILA OG VIÐBRÖGÐ FRAMKVÆMDARAÐILA

Almennt. Í umsögnum Fjarðabyggðar, Fornleifaverndar ríkisins og Heilbrigðiseftirlits Austurlands kemur fram það álit að framkvæmdin skuli ekki háð mati á umhverfisáhrifum. Umhverfisstofnun telur að efri leiðin muni ekki hafa í för með sér umtalsverð umhverfisáhrif en telur hins vegar líkur á að neðri leiðin muni gera það þar sem hún mun skerða verndar- og útivistargildi friðlýsta svæðisins á Hólmanesi.

Áhrif á landnotkun. Heilbrigðiseftirlit Austurlands bendir á að óæskilegt sé að fara mjög nærri fyrrverandi sorpurðunarstað Eskfirðinga, enda beri að varast að grafa upp gamalt sorp. Umhverfisstofnun bendir á að fyrirhugaður áningarstaður sé innan friðlýsta svæðisins á Hólmanesi og þar sé gert ráð fyrir mikilli skeringu, sem nái 77 m frá miðlínu vegar en ekki sé unnt að gera sér grein fyrir aðstæðum á áningarstaðnum sem gera verði nánari grein fyrir áður en framkvæmdir hefjist.

Í svörum Vegagerðarinnar kemur fram að áningarstaðurinn á hálsinum verði í röskuðu umhverfi á skeringasvæði.

Áhrif á landslag. Umhverfisstofnun bendir á að miklar skeringar og fyllingar muni valda töluverðum ásýndarbreytingum en hversu mikil sjónrænu áhrifin verða fari eftir endanlegri hönnun og verklagi við framkvæmdirnar, sem og frágangi að verki loknu. Stofnunin telur að efri veglínan sé betri kostur út frá áhrifum á landslag þar sem neðri veglínan liggja um fjölbreytilegra landslag og hafi meiri áhrif á landslagsheildir sem vert sé að vernda einkum Baulhúsadal og næsta nágrenni hans. Í svörum Vegagerðarinnar kemur fram að skeringar verði hannaðar og frágangur verði vandaður og m.a. forðast að skápar myndist. Reynslan hafi sýnt að það sé háð gæðum bergs hvernig til tekst eins og sannaðist í skeringum á Tjörnesi. Bergið í Hólmahálsi sé aftur á móti ekki talið jafn sprungið og á Tjörnesi og því ætti að vera auðveldara að eiga við skeringar.

Áhrif á gróður og dýralíf. Umhverfisstofnun telur ekki líkur á að framkvæmd eftir efri veglínu muni hafa umtalsverð áhrif á gróður, fugla eða hreindýr en neðri leiðin muni hafa meiri áhrif. Umhverfisstofnun telur eðlilegt að farið verði að tillögum Náttúrustofu Austurlands um að við uppgræðslu verði þess gætt að velja gróður sem hreindýr sækist ekki í og að komið verði upp aðvörunarskiltum um hreindýr við veginn.

Í svörum Vegagerðarinnar kemur fram að ef hreindýr sæki í svæðið að framkvæmdum loknum verði kannað hvort ástæða sé til að setja upp viðvörunarskilti.

Áhrif á menningarminjar. Fornleifavernd ríkisins telur að fyrir liggja nægjanlegar upplýsingar

um fornleifar á fyrirhuguðu framkvæmdasvæði og að áhrif framkvæmdarinnar á fornleifar séu að mestu ljós. Efri leiðin, sú leið sem Vegagerðin hefur valið, muni ekki hafa áhrif á fornleifar. Verði neðri leiðin fyrir valinu er það mat Fornleifaverndar ríkisins að kanna þurfi frekar áhrif hennar á fornleifar við Baulhús. Komi í ljós að framkvæmdir við neðri leiðina muni raska fornleifum þarf að rannsaka þær með uppgreftri. Að því gefnu að það verði gert telur Fornleifavernd ríkisins að ofangreind framkvæmd skuli ekki háð mati á umhverfisáhrifum. Fornleifavernd ríkisins minnir á að varast beri að hafa vinnuskúra og efnisgeymslur of nálægt fornleifum og að haga beri akstri vinnuvéla með tilliti til fornleifa.

NIÐURSTAÐA SKIPULAGSSTOFNUNAR

Um er að ræða breytingar á Norðfjarðarvegi á um 5,1 km löngum kafla á milli bæjarins Hólma í Reyðarfirði og um 1 km inn fyrir Bólklett á Hólmaströnd. Framkvæmdin er tilkynningarskyld til ákvörðunar um matsskyldu samkvæmt 6. gr. og lið 10 c í 2. viðauka í lögum um mat á umhverfisáhrifum nr. 106/2000 m.s.b.

Lagðir eru fram tveir kostir, svokölluð efri leið og neðri leið. Skipulagsstofnun telur að áhrif framkvæmdarinnar samkvæmt báðum leiðum á samgöngur og umferðaröryggi séu verulega jákvæð.

Báðar leiðir munu liggja um friðlýsta svæðið á Hólmanesi á um 2,5 km kafla en auk þess að vera friðlýst hefur svæðið einnig útivistargildi. Efri leiðin mun liggja um svæðið á 300 m styttri kafla en sú neðri sem liggur einnig nær þeim svæðum sem hafa mest verndargildi. Skipulagsstofnun telur að áhrif framkvæmdarinnar samkvæmt efri og neðri leið á landslag og ásýnd svæðisins, einkum á framkvæmdatíma, verði veruleg. Það á sérstaklega við um neðri leiðina sem liggur um fjölbreytilegra landslag og gróskumeira gróðurlendi en efri leiðin, auk þess sem hún mun liggja nær þeirri landslagsheild sem hólmanir og Leiðarhöfði mynda. Báðar leiðir munu skerða verndar- og útivistargildi friðlýsta svæðisins á Hólmanesi. Áhrifin verða talsverð vegna neðri leiðarinnar, sbr. umsögn Umhverfisstofnunar, en ásættanleg vegna efri leiðarinnar. Ljóst er að neðri leiðin muni hafa meiri áhrif á gróður og dýralíf en sú efri auk þess sem áhrif neðri leiðarinnar á menningarminjar liggja ekki fyrir.

Skipulagsstofnun telur að miklu skipti að halda raski í lágmarki ekki síst með hliðsjón af því að framkvæmdirnar eru að hluta innan friðlýsta svæðisins á Hólmanesi. Það sé því brýnt að standa vel að verki í verklok og fella nánasta umhverfi vegarins eftir því sem hægt er að náttúrulegu umhverfi hans og milda með því áhrif framkvæmdanna.

Í samræmi við 6. gr. laga um mat á umhverfisáhrifum nr. 106/2000 m.s.b. hefur Skipulagsstofnun farið yfir þau gögn sem lögð voru fram af hálfu Vegagerðarinnar við tilkynningu, umsagnir og viðbrögð Vegagerðarinnar vegna þeirra. Á grundvelli þessara gagna er það niðurstaða Skipulagsstofnunar að nýlagning á Norðfjarðarvegi á um 5,1 km löngum kafla á milli bæjarins Hólma í Reyðarfirði og um 1 km inn fyrir Bólklett á Hólmaströnd sé ekki líkleg til að hafa í för með sér umtalsverð umhverfisáhrif og skuli því ekki háð mati á umhverfisáhrifum.

Skipulagsstofnun vekur athygli á að framkvæmdirnar eru háðar framkvæmdaleyfi Fjarðabyggðar skv. 27. gr. skipulags- og byggingarlaga nr. 73/1997 m.s.b. Samkvæmt 48. gr. laga nr. 44/1999 um náttúruvernd ber að leggja fram áætlun um efnistöku áður en leyfi er veitt til náms jarðefna, þar sem m.a. skal gerð grein fyrir magni og gerð efnis, vinnslutíma og frágangi á efnistökusvæði. Leyfi Umhverfisstofnunar þarf til vegagerðar innan friðlýsta svæðisins á Hólmahálsi, í samræmi

við 38. gr. laga nr. 44/1999 um náttúruvernd.

Samkvæmt 14. gr. laga nr. 106/2000 m.s.b. má kæra ákvörðun Skipulagsstofnunar til umhverfisráðherra. Kærufrestur er til 7. mars 2007.

Dóroddur F. Dóroddsson

Sigurður Ásbjörnsson

Afrit. Umhverfisráðuneytið, Fjarðabyggð, Fornleifavernd ríkisins, Heilbrigðiseftirlit Austurlands og Umhverfisstofnun.